

Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση

Τόμ. 1 (2003)

2ο Συνέδριο Σύρου στις ΤΠΕ

Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΑΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ
ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΕΡΓΩΝ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ ΜΕ
«ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ» ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Μαρία Μαυροπούλου, Θεόδωρος Καρτσιώτης

Βιβλιογραφική αναφορά:

Μαυροπούλου Μ., & Καρτσιώτης Θ. (2025). Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΑΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΕΡΓΩΝ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ ΜΕ «ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ» ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ. *Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση*, 1, 536–542. ανακτήθηκε από <https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/cetpe/article/view/7162>

Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΑΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΕΡΓΩΝ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ ΜΕ «ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ» ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Μαυροπούλου Μαρία
Υπεύθυνη Επιμόρφωσης έργου
ΛΑΕΡΤΗΣ
mmeap@yahoo.gr

Καρτσιώτης Θεόδωρος
Συντονιστής Επιμόρφωσης
έργου ΛΑΕΡΤΗΣ
kartsiot@auth.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ: Η εισήγηση αποσκοπεί στο να παρουσιάσει τον τρόπο με τον οποίο οργανώθηκε ηλεκτρονικά ένας ασύγχρονος τρόπος διοικητικής και παιδαγωγικής υποστήριξης του έργου επιμόρφωσης ΛΑΕΡΤΗΣ. Παρατίθενται τα στοιχεία εκείνα που μετέτρεψαν την ασύγχρονη ψηφιακή επικοινωνία των επιμορφωτών με τη διοίκηση του έργου σε μία «προσωπική» σχέση. Επίσης, παρουσιάζεται η άποψη των εισηγητών για το εάν αυτού του είδους η οργάνωση μπορεί να εφαρμοσθεί σε έργα μεσαίας και μεγάλης κλίμακας.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: *Ασύγχρονο σύστημα υποστήριξης, έργο επιμόρφωσης, Λαέρτης, ψηφιακή επικοινωνία.*

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η υποστήριξη των επιμορφωτών του έργου ΛΑΕΡΤΗΣ, με δεδομένη τη διασπορά σε όλη την Ελλάδα των σχολείων που συμμετείχαν στο έργο, έγινε κυρίως με ασύγχρονο ηλεκτρονικό σύστημα. Η υποστήριξη αυτή εκτάθηκε σε δύο σχολικές χρονιές: η πρώτη χρονιά αποτέλεσε την πειραματική εφαρμογή της υποστήριξης, όπως καταρχήν σχεδιάστηκε από την ομάδα έργου, και η δεύτερη χρονιά, με εντοπισμένα πλέον τα θετικά και τα αρνητικά στοιχεία της υποστήριξης αυτής και έχοντας κάνει τις απαραίτητες διορθωτικές αλλαγές, μία in vivo εφαρμογή του αναπτυγμένου πλέον συστήματος.

ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Την πρώτη χρονιά εφαρμογής του έργου σχεδιάστηκαν πέντε έντυπα, τα οποία δόθηκαν για συμπλήρωση στους επιμορφωτές του έργου. Τα έντυπα αυτά είχαν ηλεκτρονική μορφή αρχείων, σε επεξεργαστή κειμένου ή υπολογιστικού φύλλου. Οι επιμορφωτές έστειλαν ηλεκτρονικά τα αρχεία στο συντονιστή και την υπεύθυνη επιμόρφωσης. Τα αρχεία αυτά μεταφέρονταν σε ηλεκτρονικό φάκελο κάθε επιμορφωτή και κάποια από αυτά εισάγονταν σε ηλεκτρονική βάση δεδομένων, απ' όπου εξάγονταν διάφορα στατιστικά στοιχεία, απαραίτητα για την οργάνωση του έργου (τριμηνιαία, διάφορα παραδοτέα κ.τ.λ.). Ένα έντυπο συμπληρωνόταν μία φορά, στην έναρξη της επιμορφωτικής περιόδου. Το έντυπο αυτό αφορούσε μια συγκεντρωτική κατάσταση των εκπαιδευτικών που είχαν εκδηλώσει ενδιαφέρον για την επιμόρφωση με κάποια επιπλέον στοιχεία για τυχόν προηγούμενη συμμετοχή τους σε ανάλογα έργα επιμόρφωσης ή χρήσης των τεχνολογιών πληροφορικής και

επικοινωνιών ως διδακτικών εργαλείων. Δύο έντυπα συμπληρώνονταν κάθε φορά που διεξαγόταν μία επιμορφωτική συνάντηση με τους καθηγητές του σχολείου ή μία διδασκαλία στο εργαστήριο του σχολείου με κάποιο επιμορφούμενο εκπαιδευτικό και τους μαθητές του. Τα έντυπα αυτά, πέρα από την αναγραφή κάποιων στοιχείων που χρησιμοποιούνταν για την εξαγωγή στατιστικών συμπερασμάτων, κατέγραφαν την εμπειρία και τις παρατηρήσεις τόσο των επιμορφωτών όσο και των επιμορφούμενων εκπαιδευτικών από τις επιμορφώσεις και τις πειραματικές διδασκαλίες αντίστοιχα. Ένα έντυπο συμπληρωνόταν στο τέλος κάθε μήνα και αφορούσε την τεχνική και οικονομική παρακολούθηση του έργου (δηλαδή τη συγκεντρωτική μηνιαία έκθεση των επιμορφωτικών συναντήσεων που είχαν υλοποιηθεί), απ' όπου ελεγχόταν η εφαρμογή του αρχικού προγραμματισμού και προέκυπτε η μηνιαία αποζημίωση των επιμορφωτών. Ένα, ακόμη, έντυπο συμπληρωνόταν κάθε δύο εβδομάδες σχολικής ζωής και αφορούσε έναν αρχικό προγραμματισμό των επιμορφωτών για το επερχόμενο δεκαπενθήμερο. Με το έντυπο αυτό γινόταν και ο συντονισμός των επιμορφωτών ανά νησί(δα πόλη) επιμόρφωσης και ανά επιμορφωτική μονάδα (σχολείο) με βάση, αφενός, τις ειδικότητες των επιμορφωτών σε διάφορα γνωστικά αντικείμενα και, αφετέρου, τις ανάγκες των επιμορφούμενων.

Σύντομα διαφάνηκαν διάφορες δυσλειτουργίες αυτού του συστήματος παρακολούθησης και ασύγχρονης υποστήριξης των επιμορφωτών. Οι επιμορφωτές δεν είχαν το ίδιο επίπεδο γνώσεων χειρισμού προγραμμάτων εφαρμογής Η/Υ. Η συμπλήρωση των εντύπων γινόταν με διάφορους τρόπους και, παρά το γεγονός ότι αποστάλθηκε ηλεκτρονικά σχετικός οδηγός συμπλήρωσης, προέκυπταν προβλήματα στα συγκεντρωτικά στοιχεία από λανθασμένες καταχωρήσεις, που αφορούσαν τον τρόπο εισαγωγής των δεδομένων. Επίσης, είχαν ήδη αρκετά φορτωμένο πρόγραμμα συνδυάζοντας τη διδασκαλία στο σχολείο τους και τις επιμορφωτικές συναντήσεις στο σχολείο του ΛΑΕΡΤΗ, το οποίο είχαν στην ευθύνη τους. Το γεγονός αυτό τους έκανε αρκετές φορές να καθυστερήσουν την αποστολή των εντύπων, πράγμα που είχε φυσικά επίπτωση στην παρακολούθηση και το συντονισμό του έργου. Την πρώτη χρονιά εφαρμογής του έργου συμμετείχαν συμπληρωματικά 7 επιμορφωτές, που ανήκαν στο έργο Ε41-42 και σχημάτιζαν επιμορφωτικό δίδυμο με τους επιμορφωτές του ΛΑΕΡΤΗ, αναλαμβάνοντας την οριζόντια επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στις ΤΠΕ. Τα άτομα αυτά είχαν ήδη ανειλημμένες υποχρεώσεις ηλεκτρονικής αναφοράς των επιμορφώσεων που υλοποιούσαν στο άλλο έργο και το γεγονός αυτό, πολλές φορές δημιουργούσε τη δυσανεμία και ασυνέπιά τους απέναντι στις απαιτήσεις της ομάδας έργου.

Οι αδυναμίες αυτές είχαν ως αποτέλεσμα να απορροφούν πολύ χρόνο συζήτησης στις επισκέψεις της ομάδας διοίκησης του έργου στα σχολεία, αντί ο χρόνος αυτός να αφιερώνεται σε ανταλλαγή εκπαιδευτικών εμπειριών και ανάδραση από την εφαρμογή του έργου. Τα ηλεκτρονικά μηνύματα στο μεγαλύτερο μέρος τους αφορούσαν τεχνικά θέματα των επιμορφωτικών συναντήσεων και συνεννοήσεις για ανταλλαγές επιμορφωτών, για να καλυφθούν οι απαιτήσεις των επιμορφούμενων εκπαιδευτικών σε γνωστικά αντικείμενα. Δεν ενεργοποιήθηκε στο βαθμό που επιθυμούσαμε ένα διαδραστικό παιδαγωγικό forum επικοινωνίας και οι εμπειρίες ανταλλάσσονταν στην τηλεφωνική επαφή μας και κατά τη διάρκεια των επισκέψεων στις πόλεις, όπου υλοποιούνταν η επιμόρφωση.

Ο βασικός στόχος μας ήταν να δημιουργηθεί ένας ασύγχρονος τρόπος ηλεκτρονικής επικοινωνίας που θα εστιαζόταν κυρίως σε παιδαγωγικά θέματα. Παράλληλα, επιδιώκαμε να ανταλλάγουν εμπειρίες μεταξύ των επιμορφωτών και να ξεκινήσει η παραγωγή και η διακίνηση εκπαιδευτικού υλικού μέσα από το διαδίκτυο. Έχει παρατηρηθεί (Καρτσιώτης, 1999) ότι οι εκπαιδευτικοί, όταν συμμετέχουν σε οποιοδήποτε πρόγραμμα εξ αποστάσεως επιμόρφωσης, είναι διστακτικοί στο να εκφράσουν τις απόψεις τους και επίσης ότι η επικοινωνία υστερεί σημαντικά συγκρινόμενη με τις παραδοσιακές μεθόδους. Υπάρχουν αναστολές και προβληματισμοί προκειμένου να καταθέσουν μια πρόταση διδασκαλίας στο διαδίκτυο, ακόμη και μια απλή άποψη.

Μετά τα παραπάνω, προσπαθήσαμε να επανασχεδιάσουμε την ασύγχρονη επικοινωνία μας με στόχο τη βελτίωση της διοικητικής παρακολούθησης και, κυρίως, την ενεργοποίηση του διαδικτύου ως μέσου ενθάρρυνσης των επιμορφωτών, ως εργαλείου που θα βοηθούσε το έργο των επιμορφωτών. Παράλληλος στόχος ήταν η χρήση του διαδικτύου για την παραγωγή και διακίνηση υποστηρικτικού και επιμορφωτικού υλικού. Προς την κατεύθυνση αυτή οργανώσαμε δύο σχετικές συναντήσεις, στην Αθήνα και στη Θεσσαλονίκη. Εκθέσαμε στους επιμορφωτές τους προβληματισμούς μας και ζητήσαμε τις απόψεις τους, για να αξιοποιήσουμε περισσότερο το διαδίκτυο για διοικητικά θέματα, για θέματα καθημερινής λειτουργίας και, ιδίως, για παιδαγωγικά θέματα. Προσπαθήσαμε σε αυτές τις δύο συναντήσεις να δημιουργήσουμε στενότερες προσωπικές σχέσεις και, γενικότερα, να δημιουργηθεί ένα συλλογικό πνεύμα στην επιμορφωτική ομάδα που να μπορεί να συνεχισθεί και να καλλιεργηθεί με βάση το διαδίκτυο.

Μετά από αυτές τις συναντήσεις που είχαν θετικά αποτελέσματα, αποφασίστηκε η αλλαγή στάσης και λειτουργίας της υποστήριξης του ΛΑΕΡΤΗ. Το γεγονός ότι τη δεύτερη χρονιά εφαρμογής του έργου οι επιμορφωτές περιορίστηκαν αριθμητικά, καθώς αποχώρησαν οι επιμορφωτές του Ε41-42, βοηθούσε στο σχεδιασμό αυτό. Στο 2^ο επιμορφωτικό σεμινάριο, που συνέπεσε χρονικά λίγο μετά από την έναρξη του σχολικού έτους, ανακοινώθηκε η αλλαγή των εντύπων και του διαχειριστικού πλαισίου της ασύγχρονης επικοινωνίας των επιμορφωτών με την ομάδα διοίκησης του έργου. Τα έντυπα περιορίστηκαν σε αριθμό (έγιναν 3 από 5) και, κυρίως, σε μορφή. Σχεδιάστηκαν έντυπα ηλεκτρονικής φόρμας με απαντήσεις μονής ή πολλαπλής προκαθορισμένης επιλογής, για καθένα από τους επιμορφωτές, με βάση τα στοιχεία που τον αφορούσαν: επιμορφούμενος, γνωστικό αντικείμενο, στοιχεία σχολείου. Τα νέα έντυπα απαιτούσαν ελάχιστο χρόνο συμπλήρωσης και εισάγονταν αυτόματα σε νέα βάση δεδομένων. Το γεγονός αυτό άφησε αρκετό επιπλέον ελεύθερο χρόνο στους επιμορφωτές για την προετοιμασία τους. Παράλληλα, αποδείχτηκε ότι αυτή η χρονική άνεση τους προσέδωσε μεγαλύτερη άνεση επικοινωνίας.

Έτσι, ξεκίνησε μια προσπάθεια, για να ενεργοποιηθούν οι επιμορφωτές και να καταθέτουν τις απόψεις τους στην ηλεκτρονική λίστα, με στόχο να μετατραπεί η ασύγχρονη ψηφιακή επικοινωνία σε μία «προσωπική» σχέση. Ταυτόχρονα, άρχισε να σχεδιάζεται και να υλοποιείται η ιστοσελίδα του έργου. Η σελίδα αυτή φιλοδοξούσε να είναι ένας τόπος συζήτησης και κατάθεσης προβληματισμών, δυσκολιών, αλλά και νέων ιδεών των επιμορφωτών και θα μπορούσε να λειτουργήσει συμπληρωματικά προς την ηλεκτρονική λίστα καλύπτοντας τους τεχνικούς περιορισμούς της,

Προσπαθώντας να ενεργοποιήσουμε την ηλεκτρονική λίστα προς αυτή την κατεύθυνση, καταθέσαμε τα πρώτα μηνύματα, αμέσως μετά το πέρας του σεμιναρίου, στηριζόμενοι στο γεγονός της ακόμη μεγαλύτερης εξοικείωσης που είχε δημιουργηθεί ανάμεσα στα μέλη της επιμορφωτικής ομάδας. Στα μηνύματα αυτά έγιναν αναφορές σε πολλά στιγμιότυπα, απόψεις, παρατηρήσεις και εικόνες, κοινές για όλους τους συμμετέχοντες. Η μηνίμη αυτή του τριήμερου σεμιναρίου λειτούργησε ως πύλη εισόδου για μία αρκετά περιορισμένη αρχικά, αλλά ευχάριστη ηλεκτρονική επικοινωνία με τους επιμορφωτές. Ταυτόχρονα, κοινοποιήθηκε σε όλους τους επιμορφωτές ένας απολογισμός του τριήμερου και η προτροπή να καταθέτουν τις εμπειρίες τους.

Η προσπάθεια που έγινε για ποιοτικότερη παρακολούθηση του έργου (χωρίς αυτό να αποβεί σε βάρος της συγκέντρωσης των ποσοτικών δεδομένων) γρήγορα έδωσε στοιχεία, τα οποία μάλιστα αυξάνονταν με ιδιαίτερα γρήγορο ρυθμό. Τα 3-4 μηνιαία μηνύματα που έστειλε ο κάθε επιμορφωτής την πρώτη χρονιά ήταν ο αριθμός που σύντομα αφορούσε την εβδομαδιαία επικοινωνία, χωρίς να συμπεριλαμβάνονται σε αυτά τα μηνύματα με τα σχετικά επισυναπτόμενα έντυπα. Οι περισσότεροι από τους επιμορφωτές πέρασαν από το στάδιο «δεν είχαμε σύνδεση στο διαδίκτυο στο εργαστήριο του σχολείου και έλειπαν δύο ποντίκια» στο «οι επιμορφούμενοι κάθισαν ανά δύο στις θέσεις εργασίας, γιατί η σύνδεση ήταν αρκετά χαμηλή, επισκέφθηκαν τη σχετική ιστοσελίδα και εκτέλεσαν τη προτεινόμενη δραστηριότητα με ενθουσιασμό. Συνεργάστηκαν μεταξύ τους μιλώντας αρκετά δυνατά κατά περίπτωση, με πολύ ευχάριστη διάθεση. Στο τέλος της επιμορφωτικής συνάντησης είχαμε την ευκαιρία να παρατείνουμε λίγο περισσότερο τη διαμονή μας στο χώρο του εργαστηρίου και να συζητήσουμε για τη δραστηριότητα, απ' όπου προέκυψε ότι...».

Παρακολουθώντας τα έντυπα, προτείναμε λύσεις σε διάφορες απορίες ή δυσκολίες που παρουσιάζονταν, τις οποίες κοινοποιούσαμε σε όλους. Είναι χαρακτηριστικό το παράδειγμα επιμορφώτριας που είχε στο τμήμα της ένα φιλόλογο και, εφόσον η ίδια δεν είχε επαφή με το γνωστικό αντικείμενό του, ζήτησε μέσω της ηλεκτρονικής λίστας τη βοήθεια της ομάδας, για να καταφέρει να του δώσει παραδείγματα από τη χρήση των ΤΠΕ ως διδακτικού βοηθήματος για την ειδικότητά του. Αντίστοιχα, άλλος επιμορφωτής που είχε στο τμήμα του ηλεκτρολόγους, ενώ ο ίδιος ήταν άλλης και όχι συναφούς ειδικότητας, ζήτησε βοήθεια από την ομάδα, για να του δώσει τα αρχικά βήματα σε συγκεκριμένο εκπαιδευτικό λογισμικό. Άλλος επιμορφωτής ζήτησε ιδέες για τη μετάφραση των όρων ξενόγλωσσου εκπαιδευτικού λογισμικού, άσχετου με την ειδικότητά του, προκειμένου να βοηθήσει ένα δικό του επιμορφούμενο. Ακόμη, η αποστολή των μηνυμάτων με ερωταπαντήσεις αφορούσε αρκετές φορές «ασύγχρονη συζήτηση» πάνω σε ένα σχέδιο επιμορφωτικής συνάντησης ή καθοδήγηση για την ουσιαστική βοήθεια, την οποία ήθελαν να παρέχουν οι επιμορφωτές στις πρώτες πειραματικές διδασκαλίες που έγιναν στο σχολείο τους.

Τέτοια παραδείγματα ασύγχρονης επικοινωνίας, παραγωγής και διακίνησης επιμορφωτικού υλικού καταγράφηκαν πολλά. Ο συνολικός αριθμός των μηνυμάτων έφθασε τη 2^η χρονιά στα 900 περίπου mail. Τα μηνύματα ήταν άλλοτε αρκετά αναλυτικά, άλλοτε σύντομα, αλλά - σε κάθε περίπτωση - περιέγραφαν εκτενώς τις ανησυχίες και τους προβληματισμούς των επιμορφωτών, όπως επίσης και τις επιτυχίες

τους. Παράλληλα, η ομάδα του έργου συντηρούσε την τακτή τηλεφωνική επικοινωνία, όπως την είχε εφαρμόσει και την πρώτη χρονιά, καθώς και τις επιτόπιες επισκέψεις στα σχολεία που συμμετείχαν στο έργο.

Η δεύτερη χρονιά έκλεισε με έναν απολογισμό από την ομάδα που κοινοποιήθηκε σε όλους τους επιμορφωτές. Στο έργο είχαν κατατεθεί πολύ περισσότερες από τις προβλεπόμενες ώρες, με προσωπική διάθεση του καθενός που συμμετείχε, να πετύχει. Η αποδοχή του έργου από την εκπαιδευτική κοινότητα ήταν η αμεσότερη ανταμοιβή. Τα θετικά σημεία ήταν πολλά και ένας βασικός γνώμονας ήταν η πετυχημένη μετατροπή της απρόσωπης ηλεκτρονικής παρακολούθησης σε διαπροσωπική σχέση.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ

Θα μπορούσαμε λοιπόν να ισχυριστούμε πως σε ό,τι αφορά καταρχήν το τυπικό μέρος καλύφθηκε πλήρως το έργο με την ηλεκτρονική λίστα και με τη βάση διαχείρισης που δημιουργήσαμε. Εάν όμως παραμένουμε μόνο σε αυτό, τότε απλά θα είχαμε μεταφέρει σε ψηφιακή μορφή ένα γραφειοκρατικό τρόπο συντονισμού ενός επιμορφωτικού έργου χρησιμοποιώντας ηλεκτρονικά μέσα. Η προσπάθειά μας από την αρχή εστιάστηκε στους παρακάτω άξονες:

- στην αξιοποίηση του διαδικτύου για την ενίσχυση του επιμορφωτικού έργου,
- στο σχεδιασμό του συστήματος έτσι, ώστε να μπορεί να γενικευτεί σε μεγαλύτερο αριθμό σχολείων,
- στην προσπάθεια, ώστε να αποφύγουμε, στο βαθμό που είναι εφικτό, την απρόσωπη ηλεκτρονική σχέση που δημιουργείται σε παρόμοιες περιπτώσεις μεταξύ του επιμορφωτή και της ομάδας διοίκησης του έργου.

Αρχίσαμε έτσι να δημιουργούμε μία ηλεκτρονική λίστα με τα παρακάτω στοιχεία:

- Η υπεύθυνη επιμόρφωσης «έβαζε» τα θέματα προς συζήτηση ή κοινοποιούσε mail επιμορφωτών που είχαν γενικότερο ενδιαφέρον.
- Η υπεύθυνη του έργου και ο συντονιστής επιμόρφωσης έκαναν παρεμβάσεις, κυρίως για θέματα παιδαγωγικής υφής.
- Έγινε προσπάθεια να είναι διαρκώς ενεργή η λίστα, δηλαδή να μην υπάρχουν μεγάλα κενά χρονικά διαστήματα, χωρίς ανταλλαγή μηνυμάτων.
- Ταυτόχρονα, μεριμνήσαμε, ώστε να μην υπάρχει άσκοπη σπατάλη χρόνου για επουσιώδη θέματα
- Ο βασικός στόχος μας ήταν να ενθαρρύνουμε τους επιμορφωτές. Έτσι, για παράδειγμα, τους κοινοποιούσαμε στοιχεία που αφορούσαν τις πρώτες πειραματικές διδασκαλίες και, γενικότερα, πρωτοβουλίες άλλων επιμορφωτών, για τις οποίες κρίναμε ότι παρουσίαζαν ενδιαφέρον και ότι δημιουργούσαν συνθήκες ευγενούς άμιλλας.

• Ιδιαίτερη φροντίδα δείξαμε για τους σχετικά άπειρους επιμορφωτές: Υπήρξαν αρκετοί επιμορφωτές που για πρώτη φορά καλούνταν να επιμορφώσουν συναδέλφους τους. Όπως ήταν αναμενόμενο, οι συνάδελφοι αυτοί ήταν ιδιαίτερα προβληματισμένοι κατά την έναρξη του προγράμματος. Ενθαρρύνουμε ιδιαίτερα αυτούς τους συναδέλφους με επικοινωνία ένα προς ένα, μέσα από το διαδίκτυο, αλλά και με άλλες ενέργειες. Για παράδειγμα, στα σεμινάρια επιμόρφωσης επιμορφωτών τους προκαλέσαμε και έκαναν παρουσιάσεις φύλλων δραστηριοτήτων που στηρίζονταν σε έτοιμα λογισμικά ή ακόμη καλύτερα σε δικά τους φύλλα, στηριζόμενα κυρίως στο

Office. Με αυτή τη διαδικασία προσπαθήσαμε να τους δείξουμε στην πράξη πώς μπορεί ένας εκπαιδευτικός που ενδιαφέρεται σοβαρά για το έργο της επιμόρφωσης, σταδιακά να δημιουργήσει το δικό του εκπαιδευτικό υλικό και να είναι χρήσιμος στους συναδέλφους του. Ας σημειωθεί ότι ο ΛΑΕΡΤΗΣ χρησιμοποίησε εκπαιδευτικούς διαφόρων ειδικοτήτων, η πλειοψηφία των οποίων δεν ήταν πληροφορικοί. Είναι, πιστεύουμε, προφανής η επικέντρωση της ομάδας διοίκησης στην ενθάρρυνση ενός τέτοιου σώματος επιμορφωτών.

- Η ηλεκτρονική λίστα χρησιμοποιήθηκε επίσης για την ανταλλαγή εκπαιδευτικού υλικού.

Είναι γνωστό ότι σε παρόμοιες επιμορφωτικές δραστηριότητες η σχέση που αναπτύσσεται μεταξύ επιμορφωτών και ομάδας διοίκησης είναι συνήθως τυπική και απρόσωπη. Το γεγονός αυτό, πέραν των άλλων μειονεκτημάτων, έχει ως αποτέλεσμα να παρουσιάζονται πολλές φορές άψογα τα τυπικά στοιχεία σε βάρος της ουσίας της επιμόρφωσης. Προσπαθήσαμε από την αρχή να αποφύγουμε αυτό το κίνδυνο και να δημιουργήσουμε την προσωπική σχέση, την οποία επιδιώκαμε. Τα μηνύματά μας είχαν ένα φιλικό τόνο και, εάν κανείς δει την εξέλιξη της ηλεκτρονικής αλληλογραφίας, φαίνεται ότι αυτό το πνεύμα σταδιακά επεκτάθηκε σε όλα τα μηνύματα. Όπου διαπιστώναμε ότι υπήρχε πρόβλημα, η ηλεκτρονική αλληλογραφία έδινε τη θέση της στην τηλεφωνική επικοινωνία. Υλοποιήσαμε επίσης ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα προσωπικών επαφών: πήγαμε σε όλα τα σχολεία μαζί με τους επιμορφωτές του έργου, πραγματοποιήσαμε επιπλέον τέσσερις προγραμματισμένες συναντήσεις σε Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Τρίκαλα και Σέρρες, δηλαδή στις τέσσερις νησίδες υλοποίησης του ΛΑΕΡΤΗ. τόσο η πρώτη επαφή μας με τους επιμορφωτές στο τριήμερο σεμινάριο όσο και οι επόμενες ομαδικές συναντήσεις έγιναν με διαμονή όλων μας στον ίδιο χώρο.

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΣΕ ΕΡΓΑ ΜΕΣΑΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΚΛΙΜΑΚΑΣ

Εύλογα, μέσα από την εμπειρία μας, όπως αυτή καταγράφηκε παραπάνω, προκύπτει το ερώτημα εάν είναι εφικτή η δημιουργία μιας παρεμφερούς προσωπικής σχέσης, όταν τα σχολεία εφαρμογής ενός παρόμοιου προγράμματος ξεπεράσουν τις 15 σχολικές μονάδες αυτού του έργου και γίνουν πολλαπλάσιες. Εκτιμούμε με βάση την εμπειρία που αποκτήθηκε ότι είναι εφικτό.

Η εξ αποστάσεως υποστήριξη διευκολύνεται ιδιαίτερα από την παρουσία του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και του ηλεκτρονικού forum. Η αλληλεπίδραση μεταξύ των επιμορφωτών και της ομάδας διοίκησης ενός επιμορφωτικού έργου είναι απότοκο τόσο της χρήσης των ηλεκτρονικών μέσων, όσο και της συνεχούς προσπάθειας των συντονιστών, ώστε να αποτελέσει διάυλο για την αντιμετώπιση πιθανών δυσκολιών. Τα προβλημάτων, που, ίσως, παρουσιαστούν κατά τη διάρκεια ενός τέτοιου έργου, πρέπει να διαπραγματεύονται και από τις δύο πλευρές. Η αξιοποίηση όμως των επικοινωνιακών δυνατοτήτων που προσφέρει η ηλεκτρονική ασύγχρονη επικοινωνία προσδίδει πληρέστερο νόημα σε μία από τις βασικότερες έννοιες της υποστηρίξις έργων: τα στελέχη πρέπει να λειτουργούν ως εμψυχωτές, να συμβάλλουν στη διαμόρφωση δημιουργικών σχέσεων μεταξύ των επιμορφωτών, να υποκινούν στην επίτευξη στόχων και να συντονίζουν έτσι, ώστε να συνειδητοποιείται η δυναμική της αλληλοαξιοποίησης μεταξύ των μελών της ομάδας (Κόκκος, 1998). Παράλληλα, την

ανάπτυξη αυτής της σχέσης θα βοηθήσουν η ατμόσφαιρα, η γλώσσα και το φιλικό κλίμα του γραπτού ή προφορικού (τηλεφωνικού ή δια ζώσης) μηνύματος (Jarvis, 2003).

Ο συντονισμός ενός έργου επιμόρφωσης μεσαίας ή μεγάλης κλίμακας είναι καλό να υπάρχει σε δύο επίπεδα και το πρώτο επίπεδο να βρίσκεται στην κλίμακα της περιφέρειας, όπου υλοποιείται το έργο. Η επιλογή των επιμορφωτών, εκτός των υπόλοιπων στοιχείων που θα υπαγορεύει το προφίλ κάθε έργου, πρέπει να καλύπτει ένα βασικό ζητούμενο, την εξοικείωσή τους με τη χρήση του Η/Υ για επικοινωνία με την ομάδα. Παράλληλα, η οργάνωση ενός προγράμματος προσωπικών επαφών της διοίκησης του έργου και των επιμορφωτών με τον τρόπο που προαναφέρθηκε θα προσδώσει τα ζητούμενα χαρακτηριστικά της «προσωπικής» σχέσης.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η υποστήριξη των έργων επιμόρφωσης είναι μια πολύπλευρη δραστηριότητα που απαιτεί εκτός από γνώση του αντικείμενου, καλό συντονισμό, δημιουργία φιλικού κλίματος και συνθηκών εμπύχωσης του ανθρώπινου δυναμικού. Τα ασύγχρονα συστήματα επικοινωνίας λειτουργούν συνήθως σε ένα ψυχρό ψηφιακό πλαίσιο. Το πλαίσιο αυτό καλείται να μεταβάλλει ο σωστά σχεδιασμένος συντονισμός της επιμόρφωσης και να τροποποιήσει τη γραφειοκρατική διαδικασία σε μία επικοινωνία με «προσωπικά χαρακτηριστικά». Η τηλεφωνική επικοινωνία, η δια ζώσης επαφή, οι επιτόπου επισκέψεις συμβάλλουν, τουλάχιστον στην αρχή υλοποίησης ενός έργου, προς την κατεύθυνση αυτή.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Jarvis, P. (2003) *Adult and Continuing Education, Theory and Practice*, 2nd Edition, London – New York, Routledge / Falmer – Taylor and Francis Group, 157-159.
2. Καρτσιώτης, Θ. (1999), «Τεχνική Περιγραφή και αξιολόγηση του προγράμματος τηλεπρόσβασης εκπαιδευτικών του Υπ. Μακεδονίας Θράκης», Πρακτικά Συνεδρίου: Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση και περιφερειακή ανάπτυξη, ΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ.
3. Κόκκος, Α. (1998), «Στοιχεία Επικοινωνίας» στο Κόκκος, Α. και Λιοναράκης, Α., *Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση* (τ. Β), Πάτρα, Ε.Α.Π., 91-93.